

Բանասաց՝ Սլավիկ Գասպարյան, ծնված 1953 թ., Մարտակերտի Ներքին Հռոթաղ գյուղում, ապրում է Նոր Հաճնում, մասնագիտությամբ ռենտգենոլոգ, պատմությունը լսել է ժողովրդից: **Բանահավաք**՝ Անի Գասպարյան, ծնված 2005 թվականին, Արցախի Մարտակերտ քաղաքում, ապրում է Նոր Հաճնում:

Երից մանկանց վանք, Իրիքմանկունք¹

Տոնաշեն, Եղնիկներ, Մաղավուզ ու Մատաղիս. էս գյուղերի միջակայքում կա մի հրաշագեղ վանք, անունը հունց ժողովուրդնա ասում՝ Իրիքմանկունք: Ասումըն, վեր մոնղոլները կռվի վախտ հարձակվումըն ժողովրդին յիրա, մեր կողմին զոհերի ինձում, էդ թվում նաև խոխերք: Իրեք խուխու դիակ ժողովուրդը տինումըն ուղտի յիրա, վեր տեղափոխեն ու մնա վեչ մոնղոլների կողքին: Տեղափոխվելիս ուղտը էլ կարում չի քյա, ուղտը չոքում ա անապատում մեշտեղեն ու էլ կարում չի քյա: Հենց տեղ էլ խոխոցը թաղումըն, վրրդե վեր հետո եկեղեցին սարքում ու անունը տինում Իրիքմանկունք: Ասումըն, վեր հրհուզումները միշտ էդ վանքից խուխու լացի սնս ա կյամ, իսկ հոր խոխա չի իլնլ ինելիս, քյալիսըն իլնլ տեղ ու քըշերը մնալիս: Աստված հրանց խոխայա իլնլ տալիս:

ԲԱՌԱՐԱՆ

վախտ-ժամանակ

վրրդե վեր-որտեղ որ

հրհուզումները-գիշերները

սնս-ձայն

հոր-ում

¹ **Բանասաց**՝ Սլավիկ Գասպարյան, ծնված 1953 թ., Մարտակերտի Ներքին Հռոթաղ գյուղում, ապրում է Նոր Հաճնում, մասնագիտությամբ ռենտգենոլոգ, պատմությունը լսել է ժողովրդից: **Բանահավաք**՝ Անի Գասպարյան, ծնված 2005 թվականին, Արցախի Մարտակերտ քաղաքում, ապրում է Նոր Հաճնում:

Կաչաղակաբերդի լեզենդը²

Մարտակերտի շրջանում՝ Վանք շենին մոտակայքում, վերը հայտնիյա հւրան Գանձասարավ, կա մի լեռ: Էդ լեռան յիրա կա մի բերդ, վերը մեր ժողովուրդին հայտնիա Կաչաղակաբերդ ու Սղարան անուններով: Խե՞՞ Սղարան, որովհետև բերդը շատ պեցո՞ւր ա իլնւ ու վեշմինը կրելիս չի իլնւ պիցրանա, սըլկըհեղիսն իլնւ, ինգնեղիս ծո՞րը: Իսկ ինե՞՞ Կաչաղակաբերդ, ես ծեգ կպատմեմ: Ըստ ավանդության, բերդը կարար պաշտպաներ մի մարդ, որովհետև բերդ տանող կեծանավ կարար անցկենար մենակ մի հոգի: Մի գավթիչ, հուվ օգում ա գրավե Կաչաղակաբերդը ու վեշմի ձև կարում չի, հասկանումա, վեր տենց էլ կըրըլան չի ու որոշումա սպասե, մինչև մեջի մարդիկ սուվըմահ ինին ու ինքը գրավե բերդը: Էրգան վախտ ա հընցնում, բայց վեշմինը բերդան տուս չի կյամ ու հանձնվում չի: Զավթիչը հասկանում ա, վեր ժողովուրդը հանձնըվըլան չըն ու հւրանք անտառի բերք ու բարիքներիցն օգտվում, վեր սուվըմահ չըն ինո՞ւմ: Զավթիչը որոշում ա ետ քյա ու մտածում ա, վեր տի էլ կըլան չի բերդը գրավե: Վերջին պահեն եշում ա բերդին ու տեսնում մի տաքօրինակ պան: Եշում ա տեսնում, սաղ բերդին իրա կաչաղակներըն հվաքված: Սա մարդ ա դարկում բերդը, վեր տեսնա հինչ ա կատարվում, ու տեսնում մի վըխելի պան: Բերդի մարդիկ շուտանց սովից մեռալըն ու կաչաղակներ դիակների իրայն հըվաքվալ: Կաչաղակաբերդը տենց էլ կարում չըն գրավեն, որովհետև մինչև վերջ մերունք պայքարումըն, բայց հւրանց մատնումըն կաչաղակները, սրա հետի էլ բերդը կոչվում ա Կաչաղակաբերդ:

ԲԱՌԱՐԱՆ

պեցո՞ւր-բարձր

պիցրանա-բարձրանա

սըլկըհեղիսն իլնւ-սահում էին

ինգնեղիս ծո՞րը-ընկնում ձորը

² *Բանասաց*՝ Սլավիկ Գասպարյան, ծնված 1953 թ., Մարտակերտի Ներքին Հռոթաղ գյուղում, ապրում է Նոր Հաճնում, մասնագիտությամբ ռենտգենոլոգ, պատմությունը լսել է ժողովրդից: *Բանահավաք*՝ Անի Գասպարյան, ծնված 2005 թվականին, Արցախի Մարտակերտ քաղաքում, ապրում է Նոր Հաճնում:

Կեծանավ-կածանով, ճանապարհով

Էրզան վախտ ա հնցնում-երկար ժամանակ է անցնում

Էտ քյա-հետ գնա, նահանջի

Սաղ-ամբողջ